

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

VY_32_INOVACE_C30_ČJ6-9_SLOVA_SPISOVNÁ_A_NESPISOVNÁ

Název:	Slova spisovná a nespisovná
Autor:	Mgr. Zuzana Homolová
Škola:	Základní škola a Mateřská škola při lázních, Velké Losiny
Předmět/ročník:	Český jazyk/6.-9. ročník
Datum vytvoření :	Říjen 2012
Anotace:	Slova spisovná a nespisovná – výklad a cvičení (křížovka, převedení nářečního textu do dnešního jazyka, slov nespisovných na spisovná)

Slova spisovná a nespisovná

Český jazyk

SLOVA SPISOVNÁ

Spisovná čeština

- jazyk jednotný na celém území
 - má reprezentativní funkci
 - řídí se normou (Pravidla českého pravopisu)
-
- Běžná => př.: stůl, otec, vysoký, ...
 - Hovorová => př.: matika, kilo, táta, ...
 - Knižní => př.: udatný, počín hvozd, ...
 - Odborná => př.: magnetismus, sloveso, ...
 - Básnická => př.: luna, sličný, žalář, ...

(Viz. Slova se slohovým zbarvením)

SLOVA NESPISOVNÁ

- Obecná čeština : původně interdialekt, dnes běžné užívání bez krajového omezení
=> př.: fajn, sranda, ...
- Nářeční : územní dialekt
=> př.: erteple, krumple, žufan, ...
- Profesionální : mluva určitého povolání
=> př.: ušař, očař, kožař, ...
- Slangová : mluva členů zájmových skupin
=> př.: udatný, počin hvozd, ...
- Argotická : mluva lidí na okraji společnosti
=> př.: bonzovat, fízl, káča, ...

Křížovka - řešení

1. kámoš

2. flaška

3. šuplík

4. fór

5. prachy

6. šutr

7. frňák

8. ksicht

9. kačka (peníz)

10. vejška

11. vokno

12. děcka

1.	k	a	M	a	r	á	d	
			2.	L	á	h	e	v
3.	z	á	s	U	v	k	a	
			4.	V	t	i	p	
5.	p	e	n	Í	z	e		
6.	k	á	M	e	n			
7.	n	o	S					
8.	o	b	L	i	č	e	j	
9.	k	o	r	U	n	a		
10.	v	ý	Š	k	a			
11.	o	k	N	o				
12.	d	Ě	t	i				

Převeď pohádku z nářečí do dnešní mluvy:

Jirka s kozú.

Bůl jeden král a měl ceru, a von ji nemoh žádněj rozesmít, vona būla dycky smutná. Tak ten král poudali, hdo hudělá, haby se vona zasmíla, že mu ji dejí. Tak von būl jeden pastýř a měl syna, říkali mu Jirka. Von poudá: „Tatíku! já teky puđu, esli bych ji rozesmíl. Já na vás nic nechci jenom tu kozu.“ A táta řekli: „No ták di.“ Ta koza būla taková, hdy von chtěl, tak vona každýho držíla, a ten čovek mušel při ní vostat.

Tak tu kozu vzal a šel, a potká jednoho, von měl nohu na rameně. Jirka poudal: „Ty, co máš hen tu nohu na rameně?“ A von: „Já hdyž ji shundám, tak doskočím sto mjil.“ — „A kám deš?“ — „Já du na službu, hdo mě veme.“ — „Tak pot se mnú.“

Šli dálejc a potkali zas jednoho, měl prkýnko na vočích, „Ty, co máš hen tu na vočích prkýnko?“ A von: „Já hdyž to prkýnko pozvihnu, tak vidím sto mjil.“ — „A kám deš?“ — „Já du na službu, chceš-li mě vzít.“ — „Ba jou, vemu. Pot teky se mnú.“

Hušli kús cesty, potkali třetího kameráda, von měl flaši pod ramenem a místo zandavačky držil v ní palec. „Ty co hen ten palec držíš?“ — „Já hdy ho vycuknu, dotříknu sto mjil, a co chci, šhecko zatříknu. Chceš-li, vem mě teky do služby, může tuto bejt tvy chčestí a naše teky.“ A Jirka mu na to: „No ták pot.“

Znáš tyto výrazy, jak bys je vysvětlil?

- Dávat si majzla.
- Mít fofr.
- Oblafnout někoho.
- Mít štígro.
- Vzít kramle.
- Odfrknout si.
- Dát si šlofíka.
- Chytat lelky.
- Být v cajku.
- Sekat latinu.
- Biflovat se.
- Zacálovat za někoho účet.
- Být čupr.
- Dávat bacha.
- Hejbnout kostrou.
- Tahat někoho za fusekli.
- Je chabrus na nervy.
- Dělat humbuk.

Použité zdroje:

ERBEN, K. J.: *Sto prostonárodních pohádek a pověstí slovanských v nářečích původních*. 1865